

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA GEOGRAFIYAGA OID
TASSAVUR VA TUSHUNCHALARNI SHAKLLANTIRISHNING
METODIK USULLARI**

S.S.Samatova

*Buxoro davlat pedagogika instituti Aniq va tabiiy fanlar fakulteti,
Geografiya va iqtisodiy bilim asoslari yo'nalishi talabalari*

Annotatsiya: Geografiya fani boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun muhim ahamiyatga ega, chunki u bolalarga atrof-muhitni, joylashuvni, tabiiy va ijtimoiy jarayonlarni tushunishga yordam beradi. Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida geografiyaga oid tassavur va tushunchalarni shakllantirishda qo'llaniladigan metodik usullarni ko'rib chiqamiz.

Kalit so'zlar: boshlang'ich sinf, interaktiv ta'lim platformalari, geografiya, tushunchalar, metod, ekskursiyalar, kartalar, tabiiy resurslar, hududlar.

Abstract: Geography is important for elementary school students because it helps children understand the environment, location, and natural and social processes. In this article, we consider the methodological methods used in the formation of ideas and concepts of geography in elementary school students.

Key words: primary class, interactive educational platforms, geography, concepts, method, excursions, maps, natural resources, regions.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun interaktiv o'qitish usullari juda samarali hisoblanadi. Bu usullar o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi va ularning qiziqishini oshiradi. Masalan, dars jarayonida muhokama, guruh ishlari va rolli o'yinlar orqali o'quvchilar geografik tushunchalarni o'zaro baham ko'rishlari va bir-biridan o'rganishlari mumkin. O'quvchilar o'z fikrlarini ifoda etish, savollar berish va javoblar olish orqali o'z bilimlarini mustahkamlashadi. Geografiya o'qitishda amaliy mashg'ulotlar o'quvchilarning tushunchalarini yanada chuqurlashtirishga yordam beradi. Masalan, ekskursiyalar, tabiatga chiqishlar yoki shahar bo'ylab sayohatlar o'quvchilarga geografik joylashuvni, tabiiy resurslarni va ijtimoiy muhitni bevosita ko'rish imkonini beradi. Bunday tajribalar o'quvchilarning geografik bilimlarini amaliyotda qo'llashlariga yordam beradi va ularning qiziqishini oshiradi. Geografiya darslarida kartalar va boshqa vizual materiallardan foydalanish o'quvchilarning tasavvurlarini kengaytiradi. Kartalar yordamida o'quvchilar joylashuv, masofalar, hududlar va ularning xususiyatlarini o'rganadilar. O'qituvchilar turli xil kartalar, diagrammalar va infografikalar orqali mavzuni yanada qiziqarli va tushunarli qilishlari mumkin. Bu materiallar o'quvchilarga geografik tushunchalarni ko'rish va ularni yaxshiroq anglash imkonini beradi. O'yinlar va interaktiv darslar o'quvchilarning

geografik bilimlarini o'rganish jarayonini qiziqarli va samarali qiladi. Masalan, "Geografik viktorina" yoki "Topishmoq" o'yinlari orqali o'quvchilar geografik ma'lumotlarni o'rganishlari va ularni amaliyotda qo'llashlari mumkin. Bunday o'yinlar o'quvchilarning raqobatbardosh ruhini oshiradi va ularning bilimlarini mustahkamlashga yordam beradi. Muammoli vaziyatlar yaratish orqali o'quvchilarni muammolarni hal qilishga undash ham muhimdir. O'qituvchi o'quvchilarga real hayotdagi geografik muammolarni taqdim etishi va ularni hal qilish uchun fikr yuritishga undashi mumkin. Bu usul o'quvchilarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi va ularni muammolarni hal qilish jarayonida faol ishtirok etishga undaydi. O'quvchilarga o'z bilimlarini baholash va refleksiya qilish imkoniyatini berish ham muhimdir. Dars oxirida o'quvchilarga o'zlarini baholash, o'rganganlarini qayd etish va kelajakda qanday o'rganishlari kerakligini o'ylab ko'rishlari uchun vaqt ajratish kerak. Bu jarayon o'quvchilarning o'z-o'zini anglashini va o'z bilimlarini mustahkamlashini ta'minlaydi.

O'quvchilarning geografik bilimlarini rivojlantirish uchun turli amaliy mashg'ulotlar o'tkazish mumkin. O'quvchilarni tabiiy va ijtimoiy muhit bilan tanishtirish uchun ekskursiyalar tashkil etish juda foydali. Masalan, o'quvchilar mahalliy bog'lar, tarixiy joylar yoki geografik obidalar bo'ylab sayohat qilishlari mumkin. Bu jarayonda o'quvchilar joylashuv, tabiiy resurslar va ijtimoiy muhitni bevosita ko'rish imkoniyatiga ega bo'ladilar. O'quvchilarga turli xil kartalar (siyosiy, tabiiy, tematik) bilan ishlashni o'rgatish muhimdir. Ular kartalarda joylashuvlarni, masofalarni va hududlarning xususiyatlarini aniqlashlari kerak. Mashg'ulotlar davomida o'quvchilar kartalarni o'qish, tahlil qilish va o'z fikrlarini ifoda etish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Geografik o'yinlar, masalan, "Geografik viktorina" yoki "Topishmoq" o'yinlari orqali o'quvchilar o'z bilimlarini qiziqarli tarzda sinab ko'rishlari mumkin. Bunday o'yinlar o'quvchilarning raqobatbardosh ruhini oshiradi va geografik ma'lumotlarni o'rganish jarayonini qiziqarli qiladi. O'quvchilarni tabiatga olib chiqish va ularni kuzatish vazifasini berish orqali geografik bilimlarni rivojlantirish mumkin. O'quvchilar o'z kuzatuvlarini yozib olishlari, o'simliklar va hayvonlar haqida ma'lumot to'plashlari va ularni taqqoslashlari kerak. Bu jarayon o'quvchilarning tabiatga bo'lgan qiziqishini oshiradi. O'quvchilarga geografik mavzular bo'yicha loyihalar tayyorlashni taklif etish orqali ularning mustaqil fikrlash va tadqiqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirish mumkin. Masalan, o'quvchilar o'z hududlaridagi tabiiy resurslar, ijtimoiy muhit yoki madaniyat haqida tadqiqot olib borishlari mumkin. Geografik jarayonlarni simulyatsiya qilish yoki rolli o'yinlar o'ynash orqali o'quvchilar muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin. Masalan, o'quvchilar biror hududda yashovchi odamlar rolini o'ynab, ularning muammolarini hal qilishga harakat qilishlari mumkin. Geografik bilimlarni rivojlantirishda multimedia vositalaridan (video, interaktiv dasturlar, virtual

ekskursiyalar) foydalanish ham samarali. O'quvchilar turli xil manbalarni ko'rib chiqish orqali geografik tushunchalarni yanada chuqurroq o'zlashtiradilar. Mashg'ulotlar oxirida o'quvchilarga o'z bilimlarini baholash va o'rganganlarini qayd etish imkoniyatini berish muhimdir. Bu jarayon o'quvchilarning o'z-o'zini anglashini va o'z bilimlarini mustahkamlashini ta'minlaydi. Ushbu amaliy mashg'ulotlar o'quvchilarning geografik bilimlarini rivojlantirishda samarali vositalar bo'lib, ularning qiziqishini oshiradi va o'zaro hamkorlikni ta'minlaydi

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida geografiyaga oid tassavur va tushunchalarni shakllantirishda metodik usullarni to'g'ri tanlash va qo'llash muhimdir. Interaktiv usullar, amaliy mashg'ulotlar, vizual materiallar, o'yinlar va muammoli vaziyatlar o'quvchilarning geografik bilimlarini rivojlantirishda samarali vositalardir. O'qituvchilar ushbu usullarni birlashtirib, darslarni qiziqarli va samarali o'tkazishlari mumkin. Bu jarayonda o'quvchilarning faol ishtiroki va o'zaro hamkorligi muhim ahamiyatga ega bo'lib, ularning geografik bilimlarini mustahkamlashga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Abdullaeva, M. (2020). "Boshlang'ich ta'limda geografik bilimlarni shakllantirish." Tashkent: O'qituvchi.
2. Jumaniyazova, S. (2019). "Geografiya darslarida innovatsion metodlar." Tashkent: Fan va texnologiya.
3. Qodirova, N. (2021). "Boshlang'ich sinf o'quvchilarida geografik tushunchalarni rivojlantirish." Samarkand: Samarqand davlat universiteti.
4. Saidova, D. (2022). "Geografiya darslarida o'yin metodlari." Tashkent: O'zbekiston milliy universiteti.
5. Toshpulatova, G. (2023). "Geografik bilimlarni shakllantirishda amaliy mashg'ulotlar." Tashkent: O'zbekiston ta'limi.
6. Yusupova, L. (2020). "Boshlang'ich ta'limda interaktiv metodlar." Tashkent: O'qituvchi.